Резолюція
за результатами проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції «Права людини в контексті актуальних проблем державотворення, правотворення, правоінтерпретації та правореалізації», присвяченої 78-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини»

Дніпровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро
30 вересня 2026 року

Організатори: кафедра теорії та історії держави та права, конституційного права та прав людини Навчально-наукового інституту правоохоронної діяльності Національної поліції України, кафедра теорії держави та права, кафедра адміністративно-правових дисциплін та публічного управління Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

На виконання п. 2.5 Плану наукової і науково-технічної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ на 2026 рік, з метою об'єднання зусиль науковців, юристів-практиків, а також представників громадянського суспільства у розв'язанні актуальних питань державотворення, правотворення, правоінтерпретації та правореалізації в контексті утвердження і забезпечення прав і свобод людини кафедрою теорії та історії держави та права, конституційного права та прав людини Навчально-наукового інституту правоохоронної діяльності Національної поліції України, а також кафедрами теорії держави та права й адміністративно-правових дисциплін та публічного управління Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ 30 вересня 2026 року було проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Права людини в контексті актуальних проблем державотворення, правотворення, правоінтерпретації та правореалізації», присвячену 78-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини.

У науковому заході брали участь представники понад 20 державних органів, установ, громадських організацій, закладів вищої освіти, серед яких: Головне управління Національної поліції в Дніпропетровській області, Головне управління Національної поліції в Чернігівській області, Департамент Головної інспекції та дотримання прав людини Національної поліції України, Соборний районний суд у м. Дніпро, Синельниківська окружна прокуратура Дніпропетровської області, Донецький державний університет внутрішніх справ, Львівський державний університет внутрішніх справ, Національна академія внутрішніх справ, Національна академія Національної гвардії

України, Національний університет «Запорізька політехніка», Національний університет цивільного захисту України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Південно-Східний міжрегіональний центр з надання безоплатної правничої допомоги, Харківський національний університет внутрішніх справ, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка.

Робота Всеукраїнської науково-практичної конференції здійснювалась за такими пріоритетними напрямами:

1) Права людини в контексті актуальних проблем державотворення.

2) Права людини в контексті актуальних проблем правотворення.

3) Права людини в контексті актуальних проблем правоінтерпретаційної діяльності.

4) Права людини в контексті актуальних проблем правозастосовної (зокрема правоохоронної) діяльності.

5) Методологічний, аксіологічний та онтологічний аспекти пізнання прав людини.

Спираючись на матеріали доповідей, результати обговорення та пропозиції, учасниками конференції констатовано:

1. Наявність чотирьох екзистенційних викликів, з якими зіткнувся сучасний світ, і які руйнують традиційне уявлення про правовий статус особи:

по-перше, це криза міжнародно-правового порядку та випробування війною;

по-друге, технологічна й алгоритмічна ерозія суб'єктності;

по-третє, екологічний виклик та межі антропоцентризму;

по-четверте, ерозія універсальності та ціннісний «розкол».

«Кінець людських прав» – це не фінал, це момент трансформації. Людські права 1948 року виконали свою історичну місію. Сьогодні перед нашою правничою та філософською спільнотою постає завдання сформулювати «Людські права 2.0» – нову правову архітектуру, яка зможе захистити гідність постгуманістичного громадянина у світі без ілюзій, але з новими викликами.

2. Реалізація установчої влади в повоєнній Україні має розумітися як складний процес відновлення конституційного авторства народу: від можливості громадянина реально голосувати й брати участь у публічних справах – до здатності українського народу визначати засадничу модель власної держави відповідно до правової процедури.

Реалізація установчої влади у повоєнній Україні має полягати не у поспішному прийнятті нової Конституції, а у відновленні реального конституційного авторства українського народу. Повоєнні вибори покликані відновити легітимність установленої влади; системна конституційна реформа – створити належні процедурні умови реалізації установчої влади; а остаточне рішення щодо моделі конституційного ладу має належати народові. Саме узгодження цих трьох рівнів – виборчої легітимації, конституційної процедури

та безпосередньої участі громадян – здатне забезпечити перехід від екстраординарної моделі воєнного управління до стійкого демократичного конституційного порядку.

3. Ветераноцентричний підхід до правотворення доцільно розглядати як перспективний напрям розвитку сучасної правової системи України та важливий інструмент забезпечення прав людини. Його сутність полягає у переорієнтації правотворчої діяльності з формального встановлення соціальних гарантій на забезпечення реальної спроможності ветерана користуватися своїми правами, отримувати необхідні послуги та повноцінно реалізовувати себе у цивільному житті. До перспективних напрямів удосконалення правотворення запропоновано віднести: запровадження ветераноцентричної правотворчої експертизи; обов'язкове оцінювання впливу нормативно-правових актів на права ветеранів; залучення представників ветеранської спільноти до розроблення нормативних актів; систематизацію законодавства у сфері ветеранської політики; формування єдиної юридичної конструкції системи ветеранських послуг; розвиток ветераноцентричної адміністративної процедури; цифровізацію механізмів реалізації прав із одночасним забезпеченням недискримінації та альтернативних способів доступу до послуг.

4. Гарантії прав людини під час застосування поліцейських заходів доцільно розглядати як взаємопов'язаний механізм із трьох елементів. Перший – попереднє обґрунтування втручання: встановлення правової підстави, визначення законної мети та оцінювання можливості її досягнення менш обмежувальними засобами. Другий – процедурна прозорість під час застосування заходу: повідомлення причин, належне документування фактичних обставин, часу, тривалості й наслідків втручання відповідно до вимог законодавства. Третій – наступний контроль: збереження відомостей, можливість перевірки дій уповноваженими суб'єктами, доступність оскарження та відновлення порушених прав.

5. Адміністративно-правовий механізм комендантської години в Україні виконує важливу безпекову функцію, але його ефективність досі стримується трьома групами проблем: правовою невизначеністю, нестачею чіткої відповідальності та надмірною дискрецією під час практичного застосування. Вирішення цих питань можливе через окрему норму КУпАП, цифровізацію перепусток, розмежування повноважень суб'єктів забезпечення режиму та закріплення принципу пропорційності для екстрених ситуацій. Саме такий підхід дасть змогу зробити комендантську годину не лише суворим, а й юридично виваженим інструментом поліцейської діяльності в умовах воєнного стану.

6. Інститут адміністративної відповідальності спеціальних суб'єктів вимагає системної нормативної деталізації та концептуального оновлення,

оскільки наявні колізії – відсутність легального визначення поняття «спеціальний суб'єкт» у КУпАП, неузгодженість адміністративної та дисциплінарної відповідальності за ст. 15 КУпАП із ризиком порушення принципу *non bis in idem* під час воєнного стану, тривалість процедур щодо осіб із публічним імунітетом у межах строків, визначених ст. 38 КУпАП, «застарілість» виховних заходів щодо неповнолітніх та відсутність чітких критеріїв розмежування дій посадовця й громадянина, який не наділений владними повноваженнями, – створюють загрози уникнення відповідальності або необґрунтованого правового тиску. Розв'язання цих викликів потребує проведення комплексної реформи адміністративно-деліктного законодавства України шляхом внесення системних змін до КУпАП або ухвалення нового кодифікованого акта, чіткої уніфікації понятійного апарату, гармонізації норм зі спеціальним законодавством та вдосконалення процесуальних механізмів притягнення осіб зі спеціальним правовим статусом до юридичної відповідальності.

Надано наступні практичні рекомендації:

1. З метою підвищення ефективності управління якістю надання поліцейських послуг запропоновано такі напрями оптимізації реагування на звернення громадян у правоохоронній діяльності:

1) нормативне закріплення стандарту (паспорта) поліцейської послуги, який містив би вичерпний перелік послуг, канали доступу до них, максимальні строки виконання окремих дій, критерії належної якості та порядок оскарження. Такий документ є водночас інформаційним для громадянина і захисним для поліцейського, оскільки чітко окреслює межі належного;

2) формування збалансованої системи показників якості, яка доповнить показник довіри. До неї доцільно включити: частку викликів першого пріоритету, обслугованих у межах нормативного часу прибуття; середній час від моменту реєстрації звернення до першого контакту з поліцейським; частку повторних звернень з того самого предмета протягом місячного терміну; частку звернень, розглянутих із порушенням установлених термінів; індекс задоволеності заявника, що обчислюється за результатами короткого автоматизованого опитування після закриття звернення; частку скарг на дії поліцейських, визнаних обґрунтованими за результатами перевірок. Принципово важливо використовувати ці показники для діагностики процесів, а не для рейтингування окремих працівників, інакше вони стануть об'єктом маніпулювання;

3) впровадження на рівні територіальних підрозділів циклу постійного поліпшення «плануй – виконуй – перевіряй – дій», передбаченого ДСТУ ISO 9001:2015, з обов'язковим документуванням коригувальних дій;

4) інтеграція каналів звернень (лінія «102» та/або «112», електронна пошта, офіційний вебсайт, мобільний застосунок, чат-бот, особистий прийом) у єдиний реєстр із наскрізним ідентифікатором звернення та можливістю для заявника самостійно відстежувати його статус. Це усуває проблему «міграції»

матеріалів і зменшує кількість повторних звернень, мотивованих браком інформації;

5) перехід від реагування на окремі виклики – до проблемно орієнтованого підходу, який передбачає аналітичне виявлення місць концентрації повторюваних звернень та усунення причин, що їх породжують, у взаємодії з органами місцевого самоврядування та громадськістю;

6) розвиток комунікативної компетентності поліцейських, запровадження стандартів спілкування із заявником та навичок деескалації, оскільки саме комунікативний складник найчастіше визначає суб'єктивну оцінку якості послуги;

7) забезпечення зовнішнього контролю якості через оприлюднення знеособлених показників у форматі відкритих даних та залучення громадських рад до оцінювання.

2. З метою підвищення ефективності функціонування інформаційної підсистеми «CUSTODY RECORDS» у діяльності Національної поліції України, як гарантії захисту прав затриманих осіб, доцільними видаються такі напрями її вдосконалення:

1) необхідність розгляду питання про підвищення рівня нормативного закріплення обов'язковості фіксації дій із затриманою особою – з відомчого до законодавчого, із визначенням процесуальних наслідків відсутності запису. Відсутність фіксації в системі за наявності скарги на неналежне поводження має тлумачитися на користь затриманої особи, інакше стимул до належного ведення обліку залишатиметься переважно дисциплінарним;

2) перегляд штатної чисельності інспекторів з дотримання прав людини, що забезпечив би безперервний режим роботи, або запровадження механізму взаємозаміщення в межах районного управління;

3) затвердження єдиного технічного паспорта приміщень підрозділу поліції з обов'язковими вимогами до зонування та відеопокриття і проведення на його основі інвентаризації наявної інфраструктури;

4) унормування мінімальних строків зберігання записів, які мають перевищувати строки давності притягнення до відповідальності за відповідні діяння, та закріплення гарантованого права затриманої особи і її захисника на ознайомлення із записами;

5) оснащення підрозділів автономними джерелами живлення та резервними каналами зв'язку з можливістю офлайн-фіксації і подальшої синхронізації даних;

6) ефективність системи має вимірюватися не показником її формального встановлення, а якісними індикаторами: часткою затримань, зафіксованих з моменту фактичного, а не процесуального затримання; середнім часом від затримання до першого контакту із захисником; кількістю виявлених і підтверджених випадків неналежного поводження;

7) системне навчання особового складу, оскільки сприйняття системи як інструменту контролю за поліцейськими, а не як механізму їх захисту від

безпідставних звинувачень, суттєво знижує мотивацію до її належного використання.

3. Для досягнення балансу між інноваціями в державотворенні та дотриманням прав людини пропонується закріпити на законодавчому рівні три ключові імперативи:

1) законодавче визначення сфер абсолютної заборони для застосування ШІ, де використання автоматизованого оцінювання не допускається за жодних умов (наприклад, остаточне винесення вироків або позбавлення батьківських прав);

2) обов'язкова нормативна вимога щодо пояснюваності алгоритмів – суб'єкт владних повноважень повинен бути здатний у доступній формі розтлумачити правові та математичні підвалини автоматизованого висновку;

3) запровадження інституту регулярного аудиту алгоритмічних систем за участю правозахисних організацій та інституцій громадянського суспільства.

Забезпечення зазначених гарантій дозволить зберегти людиноцентричний вектор розвитку держави навіть в умовах стрімкої технологічної трансформації.

4. З метою вдосконалення інституту спадкування пропонується доповнити Цивільний кодекс України положеннями, що визначають цифрові активи як об'єкти спадкування; запровадити інститут цифрового виконавця заповіту; встановити законодавчий обов'язок сервіс-провайдерів забезпечувати спадкоємцям доступ до персональних даних померлого в межах, визначених ним за життя або законом. Ухвалення відповідних змін дозволить усунути прогалину, яка нині існує на стадіях правотворення, правоінтерпретації та правореалізації, і погодити українське законодавство з нормами Європейського Союзу та США.

5. Для узгодження національного законодавства України з європейськими практиками у сфері захисту від дискримінації та мобінгу необхідно:

1) законодавчо закріпити в цивільному процесуальному законодавстві спеціальне нормативне правило перерозподілу тягаря доказування у трудових спорах щодо мобінгу та дискримінації;

2) розширити зміст колективних договорів та угод шляхом обов'язкового включення розділу щодо оцінки та превенції психосоціальних ризиків, а також процедур внутрішньоорганізаційного розгляду скарг про цькування на робочому місці;

3) імплементувати європейський трьохетапний тест для оцінки випадків непрямої дискримінації та розробити чіткі методичні рекомендації для суддів щодо встановлення моральної шкоди за систематичний психологічний тиск відповідно до прецедентної практики Європейського суду з прав людини.

6. З метою усунення істотної прогалини в національному законодавстві України, викликаної повним призупиненням атестування поліцейських на весь

строк дії воєнного стану без будь-яких проміжних форм контролю, що призводить до тривалого перебування значної кількості поліцейських на керівних посадах поза межами системи оцінювання їх професійної придатності та доброчесності, запропоновано внесення змін до ч. 4 ст. 57 Закону України «Про Національну поліцію», спрямованих не на повне відновлення довоєнного порядку атестування (що є невиправданим з огляду на навантаження на керівний склад під час бойових дій), а на запровадження спрощеної дистанційної форми атестування для поліцейських, призначених на керівні посади без конкурсу під час воєнного стану, з фокусом перевірки не на професійних навичках (що засвідчуються поточною службовою діяльністю), а на дотриманні антикорупційних обмежень і вимог доброчесності.

7. З метою захисту прав батьків із числа військовослужбовців та забезпечення прав дітей пропонуються такі законодавчі кроки:

1) внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України. Зокрема, пропонується встановити скорочені терміни розгляду сімейних справ (про усунення перешкод у спілкуванні), якщо позивачем є чинний військовослужбовець або дитина перебуває за кордоном. Це нововведення унеможливить затягування судових процесів;

2) закріплення у Сімейному кодексі України поняття онлайн-спілкування як рівнозначної форми виховання. Якщо мати без поважних причин зриває графік сеансів відеозв'язку (через Zoom тощо), це має автоматично кваліфікуватися як систематичне невиконання батьківських обов’язків;

3) посилення юридичної відповідальності за ст. 184 КУпАП. Оскільки на дружину за кордоном неможливо накласти адміністративне стягнення, то пропонується надати судам право блокувати її банківські рахунки або накладати арешт на майно, що залишилося в Україні, за невиконання рішення суду про спілкування батька з дитиною.

8. З метою профілактики домашнього насильства серед військовослужбовців запропоновано:

1) доповнити ст. 6 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» положенням, що визначає Військову службу правопорядку у Збройних Силах України суб’єктом здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно військовослужбовців, військовозобов’язаних та працівників Збройних Сил України;

2) внести зміни до Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», доповнивши його нормою, що закріплює юридичний обов’язок Військової служби правопорядку у Збройних Силах України невідкладно інформувати відповідне командування про факт вчинення домашнього насильства військовослужбовцем, підтверджений процесуальним документом Національної поліції або суду;

3) доповнити Дисциплінарний статут Збройних Сил України положенням, яке визначає факт вчинення домашнього насильства

військовослужбовцем – незалежно від того, вчинене воно під час чи поза службою, – самостійною підставою дисциплінарного провадження з можливістю тимчасового обмеження права на просування по службі;

4) доручити Національній соціальній сервісній службі спільно з Міністерством оборони України запровадити в межах Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства окрему статистичну ознаку належності кривдника/постраждалої особи до Збройних Сил України, з дотриманням вимог захисту персональних даних.

Організаційний комітет